

ПРОГРАМА

**за възстановяване на приоритетни горски хабитати на територията на
ТП "Държавно горско стопанство - София" в рамките на проект
Life10/NAT/BG/000146 „Съхраняване на генетичния фонд и
възстановяване на приоритетни горски хабитати в
НАТУРА 2000 зони”**

Изготвил:

/ д-р инж. М.Борисов/

Удоств. За рег. № 2482-1/26.03.2012г.

Приел:

Директор ГСС-София

/инж. Св.Божинава/

София, септември 2012 г.

1. Информация за проекта

Проект „Съхраняване на генетичния фонд и възстановяване на приоритетни горски хабитати в НАТУРА 2000 зони” е съвместна инициатива на Горска семеконтролна станция - София, Сдружение „Инициативна група Витоша” и Изпълнителна агенция по горите, реализирана с финансовата подкрепа на програма LIFE+ 2010 на Европейската комисия.

Разработването на проекта е координирано със съответните държавни институции (МОСВ и МЗХ-ИАГ) отговарящи за управлението и опазването на държавния горски фонд и мрежата Натура 2000 в България.

Партньори

Проектът се изпълнява в партньорство между две държавни институции и неправителствена организация: Горска семеконтролна станция - София (Координиращ бенефициент), Сдружение „Инициативна група Витоша” (Асоцииран бенефициент 1) и Изпълнителна агенция по горите (Асоцииран бенефициент 2).

За ефективното изпълнение на проекта е сформиран екип за управление, както и Консултативен съвет, включващ представители на различни институции и организации.

Проектът се осъществява с подкрепата на "Югозападно държавно предприятие" ДП Благоевград и ТП "Държавно горско стопанство - София".

Цели и очаквани резултати

Проект „Съхраняване на генетичния фонд и възстановяване на приоритетни горски хабитати в НАТУРА 2000 зони” (Life10/NAT/BG/000146) е насочен към подобряване на природозащитния статус на приоритетни горски местообитания в няколко пилотни територии и създаване на основи за опазване генетичния фонд на приоритетни видове и местообитания от мрежата НАТУРА 2000 в района на дейност на Горска семеконтролна станция - София.

Проектът има четири специфични цели:

1. Опазване и възстановяване на увредени горски местообитания с европейска значимост (част от мрежата НАТУРА 2000 в България);
2. Съхраняване на генетичния фонд на редки и защитени видове с европейска значимост;
3. Повишаване на обществената информираност относно мрежата НАТУРА 2000 и нуждата от адаптиране на стопанисването на горите към промените в климата;
4. Осигуряване и обмен на информация относно устойчиви методи за възстановяване, управление и опазване на горските екосистеми.

Очакваните резултати от изпълнението на проекта включват:

1. Създадена генна банка на територията на горски разсадник Локорско (ДГС София), съхраняваща семена от редки и приоритетни горско-дървесни видове. генната банка ще включва реновирана сграда със специализирани камери за

дългосрочно и средносрочно съхраняване на семена, лаборатория за подготовка на партидите семена и офис.

2. Събран посевен материал и произведени фиданки за залесяване. За целта ще бъдат извършени теренни проучвания, установени източници и събрани семена от всички приоритетни и съпътстващи горско-дървесни видове участващи в състава на горските местообитания от мрежата НАТУРА 2000. На територията на горски разсадник Локорско ще бъде създадена генеративна градина и произведени фиданки от приоритетни видове, необходими за възстановяване на увредените горски местообитания, които са целеви по проекта.
3. Възстановени горски местообитания в целевите НАТУРА 2000 зони. Планирано е пилотното възстановяване на общо 40 хектара увредени от пожари и други фактори приоритетни местообитания – 91Н0* Панонски гори с космат дъб (*Quercus pubescens*) и 91Е0* Алувиални (заливни) гори с черна елша (*Alnus glutinosa*) и планински ясен (*Fraxinus excelsior*) на територията на ДГС София.
4. Изготвен експертен анализ/ оценка на риска и предложени мерки/ управленски дейности за адаптиране на горските местообитания към промените в климата и превенция на увреждането им от природни бедствия.
5. Повишена обществена информираност и ангажираност с проблемите по опазване и устойчиво управление на горите в мрежата НАТУРА 2000 чрез проведената информационна кампания. Кампанията включва издаване на дигитална за проекта и наръчник за управление на приоритетни горски местообитания, заснемане и популяризиране на образователен филм, създаване и поддръжка на интернет страница, провеждане на срещи и семинари, организиране на пресконференции и предоставяне на информация за медиите.

За оценка на напредъка относно постигане на заложените резултати по проекта са предвидени редица индикатори.

Дейности

Проектът включва следните основни дейности:

1. Проучване и картиране на увредени от природни бедствия (пожари, каламитети, ветровали) горски хабитати от НАТУРА 2000 на територията на Регионална дирекция по горите (РДГ) София;
2. Анализ и оценка на риска от бъдещи увреждания, свързани с природни бедствия и ефектите от промяната в климата (засушаване, горски пожари, каламитети, ветровали, др.)
3. Планиране на мерки и дейности за устойчиво управление, съхраняване и възстановяване на горски местообитания и видове с европейска значимост на територията на РДГ София;
4. Избор на източници и събиране на репродуктивен материал от защитени видове от състава на горски местообитания на територията на ГСС – София;
5. Създаване на генна банка (хранилище за съхранение на семена, семепроизводствена градина) за приоритетни растителни видове с европейска значимост на територията на ДГС София – разсадник Локорско;

6. Производство на репродуктивни материали (фиданки) от защитени видове – разсадникова дейност, семепроизводствена градина и др. на територията на ДГС София – разсадник Локорско;
7. Пилотно възстановяване на увредени горски местообитания от мрежата НАТУРА 2000 на територията на РДГ София, с използване на произведените в рамките на проекта репродуктивни материали;
8. Дейности по популяризиране на резултатите от проекта и информиране на обществеността (обучения, семинари, информационни материали, др.)

Обхват и целеви обекти

Териториален обхват на проекта – предвидените дейности ще бъдат извършени пилотно на територията на Регионална дирекция по горите - София и Горска семеконтролна станция - София, след което ще се търсят възможности за тяхното мултиплициране на национално ниво.

В рамките на проекта е предвидено пилотно възстановяване на увредени горски местообитания в две НАТУРА 2000 зони - Драгоман (BG0000322) и Плана (BG0001307). В тях ще бъдат извършени директни консервационни дейности за две приоритетни местообитания – 91H0* Панонски гори с космат дъб (*Quercus pubescens*) и 91E0* Алувиални (заливни) гори с черна елша (*Alnus glutinosa*) и планински ясен (*Fraxinus excelsior*).

В допълнение, проектът индиректно ще допринесе за опазване и възстановяване на други приоритетни горски местообитания от мрежата НАТУРА 2000 в България, включително: Смесени гори върху сипеи и стръмни склонове (9180* Смесени гори върху сипеи и стръмни склонове от *Tilio-Acerion*); 91G0 Панонски гори със зимен дъб (*Quercus petraea*) и обикновен габър (*Carpinus betulus*); Ксеротермни дъбови гори доминирани от цер (91I0 * Евро-сибирски степни гори с *Quercus* spp.); Гори от космат дъб (91AA Източни гори на *Quercus pubescens*; Гори на черен бор (9530* (Суб-) средиземноморски борови гори с ендемични подвидове черен бор); Гори на дървовидна смрика (9560 * Ендемични гори от *Juniperus* spp.).

Времовата рамка за изпълнение на проекта, който стартира през м. септември 2011 г., е 46 месеца.

2. Същност, цели, съдържание и обхват на Програмата за възстановяване на приоритетни горски хабитати в рамките на проекта

2.1 Същност и законова основа

Настоящата програма е изготвена на основание Чл.42. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2003 г.) (1) от Закона за горите и представлява програма за залесяване по смисъла на Чл. 2. (1) и Чл. 3 от Наредба № 2 от 2 Февруари 2009 г. за залесяване и инвентаризация на горските култури (Обн. ДВ. бр. 15 от 24 Февруари 2009 г.).

Изготвянето на програмата съответства на предмета и целите за опазване в целевите Натура 2000 зони съгласно чл. 5 и чл. 8, ал.1, т.2 от ЗБР, досиетата и заповедите за обявяване на защитените зони, а именно „възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и популации на видовете, предмет на опазване в защитената зона”.

Необходимостта от възстановяване на приоритетни местообитания чрез залесяване и изготвянето на настоящата програма е определена от следните фактори:

- в исторически план човешката дейност е довела до значително унищожаване на естествените горски местообитания в целевите зони и замяната им от вторични тревни местообитания (като 6210), както и до промяна във видовия състав на някои местообитания (например отпадането на елшата от крайречни местообитания поради изсичане и/или подмяната с други видове);
- през последните десетилетия в целевите Натура 2000 зони е извършвана целенасочена подмяна на естествената горско-дървесна растителност с горски култури от черен и бял бор;
- част от създадените горски култури и естествените насаждения са в лошо състояние поради унищожаването и увреждането на значителни площи от горски пожари и други неблагоприятни въздействия от различен характер;
- естественото семенно възобновяване на приоритетните горски местообитания е затруднено поради зачимяване, силно антропогенно влияние, изразено главно в пашата на добитък, спецификите на терена и сухите условия на месторастене както и някои биологични особености на приоритетните горско-дървесни видове (например слабата кълняемост на жълдите от космат дъб);
- за част от целевите обекти в ЛУП на ДГС София е предвидено залесяване с нетипични за района видове (черен и бял бор, гледичия), което е в противоречие със заповедите за обявяване на съответните Натура 2000 зони и ЗБР;
- извършените в рамките на проекта проучвания, анализ и оценки показват, че консервационният статус на преобладаващата част от горските местообитания, предмет на опазване в двете целеви зони, е неблагоприятен или недостатъчно благоприятен, което налага предприемането на управленски дейности.

2.2 Цел

Целта на предвидените в програмата дейности е да подпомогнат възстановяването на приоритетни горски местообитания, увредени от човешка дейност и/или природни нарушения: 91Н0* Панонски гори с космат дъб (*Quercus pubescens*) и 91Е0* Алувиални (заливни) гори с черна елша (*Alnus glutinosa*) и планински ясен (*Fraxinus excelsior*), попадащи в две Натура 2000 зони - Драгоман (BG0000322) и Плана (BG0001307).

2.3 Целеви обекти, информация и консултации

Проектът е съгласуван с МОСВ на ниво кандидатстване и е получил декларация за подкрепа, подписана от Министър Нона Караджова на 25.08.2010 г. В декларацията е посочено, че МОСВ ще наблюдава изпълнението на проекта и ще оказва необходимата административна подкрепа за реализацията на планираните дейности.

Обектите за възстановителни дейности в двете целеви Натура 2000 зони са избрани въз основа оценка на текущото им състояние, степента на увреждане и нуждата от намеса за възстановяване на приоритетните горски местообитания.

За целта е ползвана информация от ЛУП на ДГС София, данни и картен материал от заповедите за обявяване и доклади от проучвания за целевите Натура 2000 зони, както и данни от извършения в рамките на проекта анализ на заплахите и оценка на риска за приоритетни горски местообитания от мрежата Натура 2000 в България.

Всички обекти са посетени на терен през периода юни - юли 2012 г. от екипа на проекта съвместно с експерти от ДГС София ТП, ЮЗДП ДП Благоевград и ГСС София.

С оглед избягване на потенциални конфликти с целите по опазване на други (негорски) местообитания и обекти на защита в двете Натура 2000 зони, бяха извършени консултации с представители на МОСВ - Национална служба за защита на природата, неправителствени организации (Сдружение за дива природа „Балкани“), както и с експерти, проучващи целевите зони в рамките на проект „Картиране и определяне благоприятното състояние на природни местообитания и видове – фаза Г“. На база проведените дискусии, анализи и консултации, такива конфликти не бяха установени.

2.4 Съдържание

Програмата включва описание на целевите обекти и 15 броя технологични планове за залесяване, обхващащи общо 40 ха от ДГФ в територията на ДГС София. Изготвените технологични планове са съгласувани с ДГС София ТП, ЮЗДП ДП Благоевград и РДГ София. При планирането на дейностите по залесяване са спазени следните основни принципи:

- спазване на законовите изисквания по отношение управлението на мрежата Натура 2000, опазването и възстановяването на горския фонд в Р България;
- запазване на традиционния видов състав и благоприятния природозащитен статус на целевите приоритетни горски местообитания;
- запазване на естествения характер на горските местообитания чрез планиране на дейностите по залесяване на групи, включване на съпътстващи видове, които са типични за местообитанията (клен, дива круша, люляк, и др.) и запазване мозаечния състав/характер на насажденията;
- използване на подходящ репродуктивен материал с контролиран произход, осигурен в рамките на проекта;
- предвиденият бъдещ състав на насажденията е в съответствие с екологичните изисквания на избраните видове и действащата класификационна схема на типовете горски месторастения в Република България;

- предвидените дейности по почвоподготовка, залесяване и отглеждане на създадените насаждения ще бъдат извършвани ръчно, без използване на тежка механизация, която може да увреди целевите местообитания.

Във връзка с конкретното състояние на обектите за залесяване и режима на тяхното стопанисване, предвиденото в програмата и технологичните планове залесяване е със следните показатели:

- ново залесяване (съгласно Чл. 8 т.1 от Наредба № 2);
- попълване на редини (съгласно Чл. 8 т.3 от Наредба № 2).

За някои от избраните обекти са предвидени дейности за залесяване в действащия ЛУП на ДГС София, докато за други обекти такива дейности не са предвидени в ЛУП, което налага съгласуването им със съответните структури на ИАГ и МОСВ.

2.5 Времева рамка

Предвиденият времеви график за изпълнение на Програмата за възстановяване на приоритетни горски местообитания в рамките на проекта включва следните етапи:

- 2012 г. – почвоподготовка на 8.0 ха, попадащи в следните отдели и подотдели на ДГС София: 198 „г” – част1;
- 2013 г. – залесяване на подготвените през 2012 г. площи и отглеждане на създадените култури, почвоподготовка на 27.1ха, попадащи в следните отдели и подотдели на ДГС София: 204”л”1, 204”м”1, 204”н”1, 169 -5, 168 – 7, 198”в”- част2, 198”г”, 196”ц”, 196”ч”;
- 2014 г. – залесяване на подготвените през 2013 г. площи, отглеждане и попълване на създадените през 2013 и 2014 г. култури. Почвоподготовка на 5.0ха, попадащи в следните отдели и подотдели на ДГС София: 278”х”, 278-9, 287-2, 287-4 и 620”р”.
- 2015 г. – залесяване на подготвените през 2014 г. площи, отглеждане и попълване на създадените през 2013, 2014 и 2015 г. култури.

3. Описание на предвидените обекти за възобновяване

Обекти за възстановяване на 91Н0* Панонски гори с космат дъб (*Quercus pubescens*) на територията на ДГС София – защитена зона Драгоман (BG0000322):

№	Защитена зона	Отдел, подотдел	Площ, дка*	Заложено в ЛУП	Описание
1	Драгоман	204-н-1	28	не	Опожарена култура от бял бор, увредените участъци не са усвоени.
2	Драгоман	204-м-1	75	не	Опожарена култура от бял бор, увредените участъци не са усвоени.
3	Драгоман	204-л-1	11	не	Частично опожарена култура от

					бял бор, увредените участъци не са усвоени.
4	Драгоман	168-7	20	не	Голина/част/ в близост до култура от черен бор - заета от местообитание тип 6210 – възникнало вторично след унищожаване на горска растителност в миналото.
5	Драгоман	169-5	30	не	Голина/част/ в близост до култура от черен бор - заета от местообитание тип 6210 – възникнало вторично след унищожаване на горска растителност в миналото.
6	Драгоман	198-в	137	да	Изредена култура от бял бор, предвидено попълване на редини с гледичия.
7	Драгоман	198-г	40	не	Изредена култура от бял бор, непредвидена за залесяване; по ЛУП пълнота 0,7, с реална пълнота 0,4; определен бъдещ състав – бял бор.
8	Драгоман	196-ц	6	да	Изредена култура от черен бор, предвидено попълване на редини с черен бор.
9	Драгоман	196-ч	4	да	Изредена култура от черен бор, предвидено попълване на редини с черен бор.

**предвидена площ за залесяване по проекта*

Обекти за възстановяване на 91Е0* Алувиални (заливни) гори с черна елша (*Alnus glutinosa*), бяла върба (*Salix alba*), планински ясен (*Fraxinus excelsior*) и черна топола (*Populus nigra*) на територията на ДГС София – защитена зона Драгоман (BG0000322) и Плана (BG0001307):

№	Защитена зона	Отдел, подотдел	Площ, дка*	Заложено в ЛУП	Описание
1	Драгоман	278-х	3	да	Култура от топола по поречието, предвидена за гола сеч и залесяване с елша.
2	Драгоман	278-9	16	не	Голина по поречието, предвиден бъдещ състав топола.
3	Драгоман	278-2	12	не	Голина по поречието, предвиден бъдещ състав топола.

4	Драгоман	287-4	13	не	Голина по поречието, предвиден бъдещ състав топола.
5	Плана	620-р	6	не	Култура от бял бор в горното течение на р. Планщица с останали единични дървета от бяла и черна елша (в долното течение местообитанието е запазено в естествено състояние). Предвижда се линейно залесяване по бреговете на реката.

**предвидена площ за залесяване по проекта*

4. Приложения – технологични планове за залесяване за всеки конкретен обект – 15 броя.

За всеки от предвидените за залесяване обекти е изготвен отделен технологичен план, обекта в подотдел 198 „в” е разделен в два технологични плана, което е наложено от произведения годеи посадъчен материал, за залесяване през пролетта на 2013 год. Приложените технологични планове са неразделна част от настоящата програма за възстановяване.

Изготвил:

д-р инж. М.Борисов

Удостав. За рег. № 2482-1/26.03.2012г.